

Sygnatura akt I C 1705/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Wrocław, dnia 19 listopada 2013 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Sławomir Urbaniak

Protokolant: Irmina Szawica

po rozpoznaniu w dniu 19 listopada 2013 r. we Wrocławiu

sprawy z powództwa R. G.

przeciwko Skarbowi Państwa - (...) w W.

o zapłatę

I. oddala powództwo;

II. zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

I C 1705/12

UZASADNIENIE

Powód R. G. domagał się od pozwanego Skarbu Państwa (...) w W. odszkodowania i zadośćuczynienia w wysokości 120.000zł za niegodne i niehumanitarne traktowanie jakiego doświadczył będąc osadzonym w (...) W..

W uzasadnieniu wskazał, że przebywał w warunkach izolacji w (...) w W. w latach 2009-2011. Będąc osadzonym w tej jednostce penitencjarnej przebywał w przeludnionych, brudnych i zagrzybionych celach. W szczególności powód wskazywał na celę nr (...), oddział (...), która przeznaczona była na 3 osadzonych a przebywało w niej 5 osób. Powód dalej wywodził, że wentylacja w celi i toalecie była niewydolna, co skutkowało dusznością i nieprzyjemnymi zapachami w celi. Ściany pomieszczeń były brudne, odpadały tynki. Ze względu na złe warunki sanitarne w celach rozprzestrzeniło się robactwo, które było bardzo dokuczliwe dla osadzonych. Powód dodał również, że niejednokrotnie zmuszony był do mycia się w zimnej wodzie. W takich ciasnych celach trudno było swobodnie poruszać się, a w związku z taką sytuacją narastały konflikty między skazanymi. Atmosfera psychiczna, jak wskazuje powód – była nie do zniesienia. Nieodpowiednie warunki bytowe spowodowały w konsekwencji u powoda ogólny rozstrój zdrowia (ataki ciśnienia, bezsenne noce, ból głowy) oraz doprowadziły do załamania nerwowego.

W odpowiedzi na pozew pozwany Skarb Państwa wniósł o oddalenie powództwa jako oczywiście bezzasadnego, tak co do zasady jak i wysokości. Pozwany kategorycznie zaprzeczył, aby wyrządził powodowi krzywdę lub szkodę. Powód korzystał w czasie pobytu w (...) w W. ze wszystkich przysługujących mu uprawnień. Nie jest prawdą by był gorzej traktowany od innych osadzonych. Nie jest też prawdą aby powód przebywał w celach przeludnionych albowiem począwszy od 6.12.2009r. ten problem w W. w ogóle nie istnieje. Pozwany dalej podnosił, że nie ma podstaw do twierdzenia, iż warunki bytowe osadzonych były niehumanitarne. W każdej celi wieloosobowej są ubikacje z murowanymi ściankami, zamykane na drzwi oraz zamontowana jest instalacja wentylacyjna grawitacyjna. Skazani korzystają z codziennych spacerów, widzeń, zajęć kulturalnych i sportowych. Mają nadto możliwość uczestnictwa w nabożeństwach w zakładowych kaplicach, uczęszczają do bibliotek i mogą uczyć się w miejscowej szkole zakładowej. Osadzeni mogą korzystać w celach z telewizji zarówno publicznej jak i prywatnej oraz programów nagrywanych i emitowanych przez współosadzonych. Skazani mogą uczestniczyć w widzeniach z osobami bliskimi, korzystają też z

cotygodniowych łaźni. Ponadto poza godzinami widzeń w ciągu doby i wykonywaniem pracy skazani mają jeszcze inne możliwości opuszczania cel- na zajęcia lub zawody sportowe na kilku boiskach, siłowniach salach gimnastycznych. Skazani w (...) W. mają zapewnioną należytą opiekę medyczną ze strony lekarzy ogólnych i specjalistów, dostęp do apteki, laboratorium i ambulatorium. Powód w czasie całego pobytu nie skarżył się na warunki bytowe.

W piśmie procesowym datowanym na dzień 17.10.2013r. (k.185) strona pozwana, w związku z zobowiązaniem Sądu wskazała szczegółowo w jakim okresie, w jakich celach i z iloma osobami osadzony był powód w pozwanej jednostce. Z zestawienia tego wynika, że powód w (...) w W. przebywał w następujących celach:

- od 16.09.2010 r. do 12.10.2010 r. w celi nr (...), o powierzchni 17,82 m2, w której w sumie, razem z powodem, przebywało 5 osób,
- od 2.06.2011 r. do 27.07.2011 r.. w celi nr (...), o powierzchni 18,36m2 i wtedy łącznie z powodem przebywały:
- w okresie od 3.06. 2011 r. do 6.06.2011 r.- 4 osoby,
- w okresie od 6.06. 2011 r. do 14.06.2011r. - 5 osób,
- w okresie od 15.06.2011 r. do 16.06.2011 r.. – 4 osoby,
- w okresie od 17.06.2011 r. do 19.06.2011 r. - 5 osób,
- w okresie od 20.06.2011 r. do 21.06.2011 r. – 7 osób,
- w okresie od 22.06.2011 r. do 27.07.2011 r. - 5 osób,
- od 27.07.2011 r. do 1.08.2011 r. w celi nr (...), o powierzchni 18,25 m2 w której razem z powodem przebywało 5 osób,
- od 1.08.2011 r. do 22.05.2012 r. w celi nr (...) o powierzchni 18,12 m2 i wtedy razem z powodem przebywało:
- w okresie od 1.08.2011 r. do 30.08.2011 r. -5 osób,
- w okresie od 1.09.2011 r. do 18.11.2011 r.- 5 osób,
- w okresie od 18.11.2011 r. do 21.11.2011 r. -5 osób i
- w okresie od 21.11.2011 r. do 22.05.2012 r. - 5 osób.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód R. G. został skazany za czyny z art. 288 § 1 kk, art. 157§2 kk, art. 222 §1 kk, art. 280§1 kk oraz z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii na karę pozbawienia wolności. R. G. osadzony był w (...) w W. w okresie od 15.09.2010 r. do 12.10.2010 r. i od 2.06.2011 r. do 22.05.2012 r. Obecnie powód przebywa w (...) w W.- M.. Koniec odbywanej kary przypada na rok 2018.

Dowód: teczka osobopoznawcza część B powoda R. G..

Każda z cel w pozwanym (...) wyposażona była podobnie. Posiadała wydzielony, oddzielony drzwiami kącik sanitarny, w którym znajdowała się toaleta i sprzęt do utrzymania czystości. Każda cela posiadała dostęp do wody bieżącej. Skazani sami odpowiadali za utrzymanie czystości w celi. Otrzymywali z (...) sprzęt oraz środki chemiczne do utrzymania czystości. Każdy ze skazanych miał swoje łóżko, komplet pościeli, taboret, szafkę na ubrania, ponadto w celi znajdował się stół. Skazani otrzymywali z (...) środki higieny osobistej, które uzupełniane były comiesięcznie, pościel, odpowiednią do pory roku odzież, bieliznę, obuwie, sprzęty do spożywania posiłków. W przypadku stwierdzenia występowania w celach insektów, osadzeni obowiązani byli informować o tym fakcie oddziałowego lub wychowawcę i w takim przypadku w celach niezwłocznie przeprowadzana była dezynsekcja pomieszczeń. Więźniowie

mieli dostęp do zajęć sportowych, kulturalnych i oświatowych. Mogli wychodzić do świetlicy, na spacer, na widzenia, zajęcia sportowe. R. G. korzystał często z zajęć sportowych.

Powód miał ponadto dostęp do odpowiedniej opieki lekarskiej i korzystał z usług zarówno lekarzy ogólnych jak i specjalistów. W (...) w W. dostępna była też apteka, laboratorium i ambulatorium.

Powód w czasie całego pobytu nie skarżył się na warunki bytowe.

Pozwana jednostka podlegała okresowej kontroli jednostek penitencjarnych.

Dowód: książeczka zdrowia powoda k.54-116, przesłuchanie powoda R. G. k. 141-142, zeznania świadka S. O. k.168-169, teczka osobopoznawcza część B powoda R. G..

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Jak wynika z pozwu powód R. G. domagał się w istocie zadośćuczynienia za wyrządzoną mu przez stronę pozwaną szkodę niemajątkową (krzywdę) wynikającą z niezapewnienia mu odpowiednich warunków bytowych podczas odbywania kary pozbawienia wolności w (...) w W. w okresie od 15.09.2010 r. do 12.10.2010 r. i od 2.06.2011 r. do 22.05.2012 r. Jak wynika z treści pozwu zadośćuczynienie miało stanowić środek ochrony jego dóbr osobistych – prawa do godności, które zostało naruszone poprzez osadzenie powoda w przeludnionych, brudnych i zawilgoconych celach mieszkalnych.

Dla oceny zasadności zgłoszonego w pozwie żądania niezbędne było zatem ustalenie, czy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazuje, że strona pozwana dopuściła się naruszenia wymienionych w pozwie obowiązków oraz czy fakt ten spowodował naruszenie dóbr osobistych powoda, a także czy powód poniósł związaną z tym szkodę niemajątkową, na którą powoływał się w pozwie.

Podstawę prawną żądania zgłoszonego przez powoda stanowił przepis art. 23 w zw. z art. 24 k.c. Jak wynika z tych przepisów w zakresie żądania zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych cytowany art. 24 k.c. odsyła do przepisów o czynach niedozwolonych, w szczególności do art. 448 k.c., w myśl którego w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, m.in. odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

W pierwszym rzędzie wskazać należy, że to na powodzie, jako dochodzącym ochrony prawnej spoczywał ciężar dowodu, że jego dobra osobiste zostały naruszone przez działania pozwanego Skarbu Państwa, czego powód w ocenie Sądu nie uczynił. Powód w pozwie zawarł tylko ogólnikowe twierdzenia dotyczące przeludnienia cel i nieodpowiednich warunków bytowych i sanitarnych. W żaden sposób jednak nie udowodnił tych okoliczności, na które wskazywał w uzasadnieniu swojego pozwu, a które miały prowadzić do naruszenia jego dóbr osobistych. Z kolei te okoliczności, które można było uznać za udowodnione nie wskazywały na to, aby doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda.

Powód nie wskazał ponadto na żadne konkretne przejawy nieludzkiego, niegodziwego traktowania jego samego, a także nie wykazał bezprawności działania funkcjonariuszy strony pozwanej oraz szkody polegającej na negatywnych konsekwencjach dla jego zdrowia. Nie wykazał zatem okoliczności, które miałyby doprowadzić do naruszenia dóbr osobistych powoda i ostatecznie stanowiłyby podstawę zasądzenia świadczenia pieniężnego.

Jeżeli chodzi o zasadniczą kwestię, którą podnosił powód, a dotyczącą tego, że przebywał w okresie 2010-2012 w celach, w których nie była zapewniona norma powierzchniowa na jednego osadzonego wynosząca co najmniej 3 m². zauważyć należy, że twierdzenia powoda w tym zakresie nie zostały przez niego udowodnione. Powód na tę okoliczność nie wnioskował żadnych dowodów poprzestając jedynie na swoich twierdzeniach. Strona pozwana natomiast, posługując się informacjami z komputerowej bazy danych przedstawiła wykaz cel, w których powód przebywał wraz z ich powierzchnią, jak i ilością osadzonych w nich osób. Z tego zestawienia wynika że w zasadzie

najprawdopodobniej tylko na przestrzeni 1 lub 2 dni tj. 20.06.2010 r. i 21.06.2010 r. przekroczone, w niewielkim stopniu, normę metrażową przypadająca na skazanego albowiem na powierzchni 17,82m² osadzonych było wówczas 7 osób. Niemniej jednak okoliczność ta, z uwagi na to, że przekroczenie norm powierzchniowych było krótkotrwałe i niewielkiego stopnia, nie może, w ocenie Sądu, wpływać na ogólną ocenę sytuacji i warunków bytowych powoda. Strona pozwana w pozostałym okresie osadzenia powoda przestrzegała norm metrażowych wskazanych w przepisie art. 110 kkw i stosownych rozporządzeniach.

Ponadto, w ocenie Sądu, nawet gdyby uznać, że powód istotnie przebywał przez jakiś czas w przeludnionych celach, nie jest to wystarczającą przesłanką do uwzględnienia roszczenia powoda. Choć Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów z dnia 18 października 2011 r. III CZP 25/11, wskazał, że „odbywanie kary pozbawienia wolności w warunkach przeludnienia cel niewątpliwie niesie za sobą zwiększone dolegliwości ponad te, które wiążą się z samym pozbawieniem wolności, co może być odbierane jako brak poszanowania godności osobistej”, to nie oznacza to jednak konieczności uwzględnienia żądania zasądzenia zadośćuczynienia z tego tytułu. Takie stanowisko wyraził Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, w sprawie I ACa 907/11, i tut. Sąd w pełni stanowisko to podziela. Z przepisu art. 448 k.c. wynika bowiem, że przyznanie przez sąd zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych ma charakter fakultatywny. Przy stosowaniu tego przepisu sąd bierze pod uwagę całokształt okoliczności faktycznych, w tym winę sprawcy naruszenia dóbr osobistych i jej stopień oraz rodzaj naruszonego dobra (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 19 kwietnia 2006 r., II PK 245/05, OSNP 2007 Nr 7-8, poz. 101). Do podstawowych kryteriów decydujących o możliwości zasądzenia zadośćuczynienia winny należeć m.in. stopień winy naruszydźciela, rodzaj naruszonego dobra oraz poczucie pokrzywdzenia poszkodowanego. Sąd może uwzględnić też zachowanie pokrzywdzonego przed osadzeniem w (...), w tym rodzaj popełnionego przestępstwa. Ponadto jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 7.12.2011r. sam fakt przeludnienia nie przesądza jeszcze o zasadności roszczenia na podstawie art. 448 k.c., którego przyznanie zależy od wielu różnych okoliczności, w tym długości przebywania w przeludnionej celi, uciążliwości z tym związanych, poczucia krzywdy i jego stopnia oraz pozostałych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, które mogą zwiększać poczucie krzywdy lub je osłabiać.

W kwestii oceny pozostałych warunków bytowych i sanitarnych również należy stwierdzić, że powód stosownych dowodów np. w postaci zeznań świadków, którzy mogliby potwierdzić jego zarzuty, nie przedstawił. Dodać jednak należy, że nawet gdyby wskazywane przez powoda okoliczności znalazły potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym to i tak ocenę tych warunków Sąd dokonałby w kontekście obowiązujących rozporządzeń, które regulują funkcjonowanie (...), a które to normy zdaniem Sądu nie zostały tutaj przekroczone. Ogólne warunki bytowe w pozwanej jednostce były zgodne z takimi, jakie określone zostały w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12.04.2002 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Pozwana nie dopuściła się w tym zakresie naruszenia takich podstawowych standardów jak zapewnienie każdemu osadzonemu oddzielnego miejsca do spania czy też oddzielenie węzła sanitarnego od ogólnej przestrzeni celi.

Dokonując oceny warunków bytowych i sanitarnych pomieszczeń, w jakich przebywał powód Sąd miał jednocześnie na uwadze ogólne możliwości Państwa w tym zakresie. Wyposażenie cel nie cechował być może taki standard, jaki by zadawała powoda, ale należy pamiętać, że (...) i (...) są obiektami gdzie standard ten generalnie nie jest wysoki i w związku z tym może być uznany za nieodpowiedni tylko w wyjątkowych sytuacjach. W ocenie Sądu pozwana jednostka zapewniła powodowi warunki, jakie na obecnym etapie możliwości finansowych Państwa można było optymalnie zaoferować. Podejmowała stale czynności w celu poprawy warunków sanitarnych. Pamiętać przy tym należy, że pozwana jednostka penitencjarna, w której przybywał powód była wybudowana w czasach, w których obowiązywały całkowicie inne standardy socjalno - sanitarne dla więźniów. Dostosowanie tych budynków do standardu sanitarnego, w którym w każdej celi będzie oddzielny, w pełni wentylowany węzeł sanitarny i sprawna wentylacja musi być rozłożone w czasie. Dlatego w działaniach tej jednostki trudno więc w ogóle mówić o złej woli, a co dopiero jakimś stopniowaniu nasilenia tego zjawiska. Niedofinansowanie więziennictwa, tak jak wielu innych aspektów publicznej działalności Państwa, w tym przede wszystkim działań podejmowanych na rzecz osób nie naruszających porządku prawnego (służba zdrowia, szkolnictwo, opieka społeczna) jest efektem wieloletnich zaszczości determinowanych poprzednimi warunkami ustrojowymi i odczuwalnymi jeszcze skutkami transformacji systemu społeczno - ekonomicznego. Zasądzenie w takich realiach zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych powoda,

które nie wynikało z celowego i nacechowanego złą wolą działania jakiegokolwiek podmiotu odpowiedzialnego za warunki odbywania kary, leżałoby w sprzeczności z powszechnym poczuciem sprawiedliwości, od czego nie można abstrahować przy orzekaniu o zadośćuczynieniu.

Powód nie wykazał też, ażeby pozwana jednostka dopuściła się zaniedbań w zakresie zapewnienia mu odpowiednich świadczeń kulturalno – oświatowych. Z materiału dowodowego wynika, że w pozwanej jednostce penitencjarnej były prowadzone zajęcia kulturalno-oświatowe i powód z takich zajęć często korzystał.

Podobnie brak jest dowodów na to, że R. G. doznał uszczerbku na zdrowiu, który byłby skutkiem bezprawnego zachowania pozwanego. Z przedłożonych dokumentów, w tym książeczki zdrowia powoda, opinii i zaświadczeń lekarskich nie wynika bowiem, ażeby powód doznał szkody na osobie, która pozostawałaby w związku przyczynowo-skutkowym z działaniami, czy zaniechaniami po stronie pozwanej. Analiza kart wpisu w książeczce zdrowia powoda wydaje się natomiast potwierdzać, że powód miał zapewnioną odpowiednią opiekę lekarską.

Istotne jest również to, że powód nie wykazał, ażeby warunki odbywania kary odnoszące się do niego różniły się na jego niekorzyść od warunków, w jakich karę odbywali inni skazani, nie można więc uznać, że działania pozwanej stanowiło indywidualnie wymierzoną w niego represję.

Reasumując stwierdzić należy, że warunki, w których był osadzony powód nie przybrały takiej formy, w której można by podzielić twierdzenie powoda o osadzeniu go w niehumanitarnych warunkach, co dopiero w ocenie Sądu uzasadniałoby żądanie zasądzenia zadośćuczynienia. Osoba osadzona musi się liczyć z ograniczeniami i dolegliwościami, zaś odczuwanie negatywnych emocji jest związane z samą istotą odbywania kary izolacyjnej, wynikającym z tego ograniczeniem w sferze prywatności, brakiem swobody dokonywania wyborów, koniecznością przebywania w towarzystwie innych, przypadkowych osób, świadomością izolacji i perspektywą dalszego jej trwania. Według orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (orzeczenie z dnia 29 kwietnia 2003 nr (...) P. przeciw Ukrainie, M. i inni przeciw Zjednoczonemu Królestwu) cierpienie i upokorzenie związane z odbywaniem kary więzienia tylko wówczas stanowią naruszenie art. 3 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolnościach gdy przekraczają nieunikniony element cierpienia wpisanego w pozbawienie wolności (por. też uzasadnienie wyroku SN z dnia 2 października 2007 r., II CSK 269/07).

W świetle powyższego, w ocenie Sądu, uznać należało, że powód nie wykazał aby jego dolegliwości związane z przebywaniem w warunkach izolacji w pozwanej jednostce uzasadniały wysoki stopień pokrzywdzenia. Zdaniem Sądu za przyznaniem powodowi kwoty pieniężnej tytułem zadośćuczynienia nie przemawia również sposób działania strony pozwanej dokładającej starań w celu zmniejszenia odczuwanego dyskomfortu powoda.

Mając zatem na uwadze powyższe okoliczności powództwo należało oddalić.

Orzeczenie o kosztach zawarte w punkcie II sentencji wyroku Sąd wydał na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., w myśl którego strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Zgodnie z art. 108 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398, z późn. zmianami) zwolnienie od kosztów sądowych nie zwalnia od obowiązku zwrotu kosztów procesu przeciwnikowi. Koszty procesu poniesione przez pozwanego w niniejszej sprawie sprowadzały się do kosztów zastępstwa procesowego należnych pozwanemu, które w oparciu § 10 ust. 1 pkt 25 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu wynoszą 120 zł.